

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatáté
10 franci cu porto
duplu alu postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numaj pe cato
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectori.

Nr. 8.

Brasiovu 15. Apriliu 1878.

Anulu XI.

Sumariu: Dora d'Istria. (Contin.) — Cercetari facute in arhivele si bibliotecele din Rusi'a. — Corespondintie de ale repausatiloru. (Contin.) — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Literariu.

Dora d'Istria.

(Urmare.)

In Spezzia, provedinti'a destinase o femeia care se resbune injuriile facute secsului seu de barbari'a musulmana. Intre eroii patrioti cari au esitu dintre marinarii Archipelagului, s'a inscrisu si renumit'a Bubolin'a. Acésta eroina echipà cu cheltuial'a sa trei vase spre a pedepsi singura pe omoritorii soçului seu, si luandu comand'a acestei mici flote, tramise pe doui din fiii sei a se luptà pe uscatu in randurile eleniloru. La bloculu Naupliei ea a datu dovedi de cea mai mare energia si perseverantia. Candu turcii tramitea parlamentari, Bubolin'a le respundea: „Am perdutu pe soçulu meu; Dumnedieu fia laudatu! Fîulu meu celu mare a muritu cu armele in mana; Dumnedieu fia laudatu! Alu doilea fîu, de patru-spredece ani, care'mi remane, se lupta impreuna cu elenii, si póte se aiba o mórte gloriósa; Dumnedieu fia laudatu! Voiu versá si sangele meu sub drape-lulu crucei; Dumnedieu fia laudatu! Dar' vomu invinge séu vomu muri cu mangaiarea, cà nu vomu lasa dupa noi nici o elena sclava in acésta lume.“

Moden'a Mavroghenis, nascuta in Eubea, a aratu asemenea o barbatia demna de eroi'a din Spezzia. Dupa sugrumarea tatalui seu de turci, Moden'a fugi in insul'a Mycoene. Candu rescól'a isbucni, ea isi puse tóte silintiele cá se organizeze o espeditiune spre a ridicá Eube'a, inflacàrandu pe Mycoeniani prin cuvintele sale patriotice. Candu Algerianii desbarcara la Mycoene, strigandu: Mórte ghiauriloru! ea strinse o céta alésa, se aruncà asupra loru cu repeditiunea trasnetului, ii imprascià si i sili a se reimbarcá. „Onóre braviloru! victoria crucei!“ striga ea, isbindu cu pitiorulu capulu siefului mahometaniloru. — „Victoria sangelui eroiloru!“ respunsera Mycoenianii, „gloria Modenei Mavroghenis, fiic'a martirului Stefan!“

Éta fapte mari, eroice, fôra exemplu in istoria. Acestu amoru infocatu pentru patria si libertate a insufletítu pe toti elenii si le-a datu aceea potere extraordinaria, cu care s'au luptatu ani intregi in contra unui imperiu mare si au isbutitu a libera frumós'a loru patria de sub jugulu umilitoruu alu barbariei turce. Eroismulu femeiloru, demnu de admiratiunea

vécuriloru, mariá curagiulu braviloru soldati ai Greciei. Candu aceste femei luá ele in seles pusc'a in mana si se aruncà in midioloculu inamiciloru pentru apararea patriei, óre soçii, fratii si copii loru potea se nu sacrifice totu pentru caus'a cea santa a independintei nationale?“

Aceste pagine asupra Greciei suntu unele din cele mai interesante din scrierea d-nei Dora d'Istria, care, coprinse de unu nobilu entusiasmu pentru libertate, voiesce a face pe cetitorii sei se impartasiésca entusiasmulu seu si se admire eroismulu acestei vechi si nobile natiuni.

Dupa femeile Greciei vinnu femeile turce. Intr'o scurta biografia d-n'a Dora d'Istria ne face cuoscúte pe cele mai insemnate sultane pentru rolulu ce au jucatu in istori'a Turciei prin inteliginti'a loru, prin lucsululu celu fabulosu, prin intrigele seraiului, cari au datu nascere la infiorátore crudimi, cà-ci dupa cumu observa autorulu, déca poligami'a produce neaperati lupte in haremulu unui simplu pasia, cum ar' potea domni pacea intre femei care se disputa, nu numai pentru inim'a unui barbatu, dar' pentru guvernulu unui intinsu imperiu? Sultan'a Khurrem (cea vesela) sub Suleiman celu-Mare, Baffa, sub Amurat, Mahpeiker (faci'a lunei) sub Ahmed I, Rebia Ghiulnusi (beutura de rose a primaverei) au fostu cele mai influente si-au espusu famili'a padisiahiloru la turburari fórte mari, voidu póte a cauta printr'acésta o resbunare pentru starea de inchisóre in care erau tienute.

In poesia, femeile turce au isbutitu mai multu decatu in politica. Nici unu statu crestinu nu numera mai multi suverani literati decatu turcii; din treidieci si patru de sultani, unspredece au cultivatu poesi'a, dintre cari cei mai illustri suntu Mohamed II, Suleiman I, Selim I, Murad IV si Selim III. „Femei chiar', in acésta tíera unde secsulu este redusu la cea mai degradátore sclavia, femei au cutediatu se apuce cu o mana sangerata de féra, lir'a poetului si se cante, nu fara talentu, sentiemintele dulci si ti-nere si câte odata energice, de care inim'a loru era plina*.“

* Servan de Sugny, La Muse ottomane, Genève 1853.

Mihri, Zeineb, Hibetulla, Siaki suntu femeile care au stralucitu mai multu prin poesia. Déca, sub domni'a islamismului, o femeia turca nu se pôte inaltia la idei'a libertatii, ea pôte intielege amorulu pentru Dumnedieu si amorulu pentru copii. Comór'a lumineloru si reuniunea sciintieloru, suntu doue poeme de Sibki pline de unu caracteru misticu. In Divanulu, se afla versuri fôrte atingatórie, consacrate la memori'a tatalui seu.

„Misticismulu, dupa cumu ilu intielege islamismulu, nu esclude nici decum pasiunile pamêntesci. Sibki este o dovada insemnata despre acêsta. Autorulu Comórei lumineloru canta amorulu cu o verva atátu de mare, in catu, cá si Hesiodu, nu se teme de a'i dá unu rolu in creatiunea lumei. Candu Dumnedieu a scosu din nimicu maretiulu uníversu, Amorul, vechiulu *Ἔρως*, da celui Eternu puterea sa creatóre. Elu este atatu de tare, in catu invinge a-totu potintele egoismu, face se taca cererile judecatii si aprinde in simtiurile nóstre o flacara nestinsa. Dar' elu nu coprinde fiinti'a nóstra tóta decatu spre a ne dá cea mai mare fericire, la care pôte se ajunga o creatura omenésca si spre a ne respлатi tóte sacrificiele ce facemu pentru densulu*).“

Sultan'a Hibetulla, sor'a lui Mahmudu, prin frumseti'a sa, prin spiritulu seu, prin rangulu seu celu inaltu, dobandise atatea omagie, in câtu s'ar' fi potutu crede adapostita de isbirile sórtei; dar' aruncata in fundulu unei temnitie, voi se scape printr'o mórte voluntaria de chinurile la cari era se fia supusa, si, înainte de a'si da ultimulu suspinu, ea scrise acêsta poesia:

Cantecu de mórte.

„Acestu veninu, pe care, cá unu elixiru curatu, l'amu versatu in vinele mele, ce multu intardiéza a'mi curmá dorerile! Sufletulu meu, a venitu timpulu cá se pleci!

In frumós'a gradina a vietiei nu visamu decatu placerea; dar' amu cunoscutu perfidi'a. Sufletulu meu, a venitu timpulu cá se pleci!

Candu sórtea ne apasa, la ce ne folosese, vai! se gememu? Lumea este totu deaun'a fara mila. Sufletulu meu, a venitu timpulu cá se pleci!

Dorésca a mai trai inca aceia, carora viitorulu le suride! Dar' eu nu mai am nici o sperantia. Sufletulu meu, a venitu timpulu cá se pleci!

Nici-unu devotamentu nu mai remane acolo, unde nefericirea a intratu; altii ridu, altii beau candu eu plangu. Sufletulu meu, a venitu timpulu cá se pleci!“

Starea femeiloru turce in generalu este judecata cu o drépta severitate. Viéti'a lorú lenesia, fara nici o ocupatiune seriósa, ignorantia cea mare in care traiescu, umilintiele la care suntu necontentu su-

puse din partea unoró meni crudi si despoti, inabusiescu in inim'a lorú ori-ce sentiemente inalte, a caroru desvoltare ar' fi celu mai puternicu midiulocu de progresu pentru turci. O englesa, care a facutu unu studiu fôrte seriosu asupra Constantinopolei, *Mistress Edmund Hornby**), dupa-ce a descrisu cu energia, ignorantia femeiloru turce, sensualitatea, tirania si barbaria pasiloru, miserabila stare a victimeloru rapacitatii lorú despotice, ajunge a se intreba, déca starea seculu femeiescu nu se pôte inbunatati in Turci'a. Ea socotesce cá sentiementulu maternu care a conservatu tóta puterea sa, dá óre-care sperantia pentru unu mai bunu viitoriu. Asemenea si *D. Blanqui**)* dice, cá „femeile musulmane n'ar' avé pe acestu pamentu decátu cea mai miserabila sórte, déca sentiementulu maternu n'ar' aprinde foculu sacru in sufletele lorú si nu le ar' radica din caderea lorú...“ Dar' d-n'a Dora d'Istria observa cu multa dreptate, cá fara a contestá puterea amorului maternu, nu este óre de temutu, cá elu va remanea nepotentiosu, pe catu fêmpu femeile vorú fi condamnate a sta ignorante si secestrate? Fára indoiéla, fiindu insarcinate cu cea dintaiú crescere a copiiloru, ele ar' poté, intr'o versta candu ei primescu asia lesne antaiele impresiuni, se puna idei sanetóse in aceste tenere inteligentie; dar', dupa cumu dice insusi dn. Blanqui, ne-avendu seii invetie nimicu, pentru cá nu sciú nimicu, ele opunu, fara se voiésca, progresulu civilisatiunii, o bariera care nu se pôte trece.“

Femeile russe, imperatesele, aristocrati'a si curtea, nobletia din provincia, cinulu, burgesia, tierancele si femeile polonese, ocupu cea mai mare parte a volumulu alu doilea. Acestu studiu, dupa noi, este celu mai complectu si lucratu cu multa arta si simetria, aratandu-ne tóte clasele societatii ruse, sub trasurile lorú cele mai insemnate, care le caracteriséza si dupa care le potemu judecá. D-n'a Dora d'Istria a studiatu bine acêsta societate, si in nepartinirea sa arata, cu óre-care ironia tóte pretensiunile exagerate si tóte defectele deosebiteloru clase ale societatii ruse. Tóte observatiunile autorului asupra acestoru pretentiuni suntú insocite de satirele autoriloru contimporani, cari le isbescu cu destula putere si asprime.

Dupa ce face pe scurtu istoria celoru mai insemnate imperatese si a originei deosebiteloru familii ale aristocratiei ruse, d-n'a Dora d'Istria se ocupa mai pe largu despre societatea moderna.

„Dupa cumu negutiatoresele au necontentu ochii intorsi cátra nobletie, asemenea si femeile din clasele superióre n'au decatu o cugetare, — curtea. Ori ce facu, ori-ce viséza, ori ce 'si inchipuescu, lucsuloru, toaletele lorú, echipagele lorú, tóte acestea n'au decátu unu scopu, — se se vorbésca despre ele sér'a

*) Vol. I. pag. 457.

*) In and about Stamboul, 2 vol. in 8-vo.

**) Voyage en Bulgarie, 1841.

in cerculu intimu alu M. S. imperatesei. La teatru, ele cauta loj'a care este mai multu in faci'a lojei imperiale, — mai cu séma déca scotu in lume o fata. In preamblarile loru de demânétia, nu se gandescu a visita decatu persónele cari suntu bine la curte. La inmormentari chiar', ele vinu in mare doliu, indata ce curtea ia vre o parte. Dar' pentru cà in Rusi'a, afara de óre-cari esceptiuni, intrarea palatului nu este acordata decatu la gradulu barbatului séu alu parintelui, éra nu stralucirei ce dà vechimea nobletiei, aceeași ardóre care impinge clasele de diosu a luá unu locu in aristocratia, muncesce si pe acésta candu este vorb'a de a ajunge la acestu paradisu pamentescu, obiectu alu atatoru dorintie ardietóre.“

„Vér'a in septemanile pe catu curtea se afla la Tjarskoe-Selo, nimeni nu cauta se aiba alta engetare, decatu aceea a palatului. Mergu la biserica, in capel'a albastra, semenata cu stele de argintu, spre a se afla acolo la esire; se preambla spre a intelni curtea: dupa prandiu, càtra siepte óre, se ducu la Pavloski, indata ce trasurile cu livrea imperiale se indreptéza spre acea parte.“ — „Aceia cari petrecu vér'a la Pavloski si nu potu pretinde la onórea de a fi invitati la Tjarskoe, incepu a vorbi cu óre-care despretin despre ostenelele si uritulu care domnesce acolo, despre spectaculele dela curte, unde mori de caldura.“ Tóte subiectele de convorbire este a dice reu despre Tjarskoe. „Acolo se adunu, dice cu spiritu unu scriitoru rusu, spre a vorbi despre vecinulu seu pana ostenescu, dar' nici odata pana se satura*.“

In privinti'a nobletiei care locuesce in provincie, éta unu tablou despre esistenti'a monotona ce duce. „Vera Iacovna are o talia mica, e cam grasa, dar' are o frumósá figura incadrata de unu peru negru. Se scóla la noue óre, se imbraca, peste hainele sale de nópte, cu o rochia de stamba care nu pré este curata, isi pune in capu o boneta de percalu, cá se ascunda siuvitiile de peru intórse cu chartiutie cá se remana incretitu mai tardiu, si se asiédia la feréstra, deschisa séu nu, spre a'si lua ciaiulu. Stà acolo pana la amiadi si, in timpulu acesta, doicele ii aducu unu minutu copii pe care s'a deprinsu a'i mustra fórté regulatu si a'i tramite inderaptu plangundu. Acést'a o numesce „a face educatiunea loru.“ La amiadi isi pune o crinolina, o rochia cu volane, se péptena dupa „cea din urma moda“ si merge, coprinca de uritu, a se preambla puçinu si incetu, sub umbrele gradinei. Dupa aceea intra in casa spre a juca carti, séu cu barbatulu seu, séu cu cati-va cinovnici invitati de acesta. Joculu tiene pana la doue ore, pe candu samovarulu, pusu alaturi pe o masa, le permite a lua din candu in candu mari tasse de ciaiú. La doue ore se punu la masa; dupa masa, incepu éra cartile. La siése óre, se indreptéza cu greu spre o padure vecina; dar' mai

multu se oprescu pe drumulu celu mare spre a vedé trecundu trasurile, séu se asiédia pe o bancá, pe marginea helesiteului. La siépte ore se intorcu a lua ciaiulu cu copii, pe cari i tramitu a se culcácatu mai curendu, dupa ce s'a disu fia-caruia cate o vorba urita dreptu mangaiare, si dupa ce au facuti pe pieptulu fia-caruia de trei ori semulu crucei. La optu ore, cartile incepu éra, aceste nefericite carti jóca unu rolú atatu de mare si adesea atatu de tristu in viéti'a rusiloru. Vera Iacovna se retrage obicei-nuitu la unspredece ore, si lasa pe barbatulu seu a'si urma partid'a pana la sfirsitulu noptii. Este de prisosu a adauge, cà nici odata stapan'a casei nu ingrigesce de menagiu, nici de cuhnia, nici de copii cari suntu cu totul lasati doiceloru. Pentru acésta, copii suntu coprinca de spaima de cate ori ii obiama mama-sa. Singur'a lucrare de care se ocupa, este o tapisserie, la care face cate va puncturi pe di.“

Viéti'a provinciala, si mai cu séma functionarii si abusurile loru, este descrisa cu mare talentu de Gogoli, Nekrassoff, Cedrin (Soldikoff), Liwoff si Ivan Turghenieff.

D. Cedrin intr'un'a din „Schitielé vietiei de provincia,“ intitulata „Povestire despre tempulu trecut,“ pune pe scena unu vechiu functionariu, care spune fara rusine ceea ce se facea alta-data in administratiune:

„Nu acumu nu mai este cá altadata; odinióra ómenii erau mai simpli, inse tóte mergeau mai bine. Amu servitu cá asesoru la unu tribunalu de districtu; primiamu trei sute ruble-chartia apuntamente; aveam o numerosa familia, si cu tóte acestea, nu traianu mai reu decatu altii. Alta-data se scia cá unu cinovnicu trebuie se manance si se bea, si ni se dá o functiune care potea se ne nutrésca. Pentru ce acésta? pentru cà eram simpli in tóte, si autoritatea era indulgenta: éta totu. Mi s'au intemplatu in viéti'a mea multe aventuri; ve-o spunu, si aventuri fórté curiose. Guvern'i'a nóstra este un'a dia cele mai departate ale Rusiei; se aflá puçina nobletia si traianu cá intr'unu raiu. Odata pe anu mergeamtu la capital'a guberniei spre a duce daruri acelora, pe cari Dumnedieu ni i'a datu cá bine-facatori, si nu aveam a ne mai teme de nimicu.“

D. Nekrassoff, poetu insemnatu, a descrisu cu o mare verva starea functionariului in lupta cu vanitatea unei femei. Acésta poesia este intitulata Masi'a.

„Diu'a s'a stinsu in stradele capitalei; tóner'a femeia se repausa linistita; numai muncitorulu seu barbatu, cu faci'a palita, nu dórme... O alta grigia ilu muncesce. Mane elu va potea se arate Masiéi o stralucita toaleta. Ea nu'i va dá nici unu respunsu; ea abia ii va multiami cu un'a din imbetatórele sale priviri! Elu o adoréza si voiesce se fia resplatitu. Alte toalete trebuie se urmeze. Si cu tóte acestea viéti'a este scumpa!

Exista unu midiulocu fórté simplu de a se ina-

*) Conte Sollohoud, Ursulu.

vuti; cass'a guvernului este colo... Dar' foncti-
nariulu nostru a fostu stricatu din copilarie, prin
doctrinale funeste ce a invetiatu. Elu era unu omu
din nou'a generatiune, tienea la onóre mai multu de-
catu la ori-ce, si privea ori ce luare de bani cá o
hotia, liberalulu! Elu ar' fi voitu se traiésca cu
mai multa simplitate; dar' Masi'a nu voia se intieléga
acést'a."

(Va urma).

Cercetari facute in arhivele si bibliotecele din Rusi'a*).

Adunarea si tiparirea opereloru ilustrului prin-
cipe Dim. Cantemiru, ni se pare, in starea actuala
mai alesu a literaturii nationale, lucrarea cea mai
importanta si mai capitala din cate a intreprinsu
pana acumu societatea nóstra academica.

O asemenea lucrare reclamá pe primul planu
o misiune scientifica in Rusi'a, pentru a se cercetá,
analisá si chiar' a se decopiá tóte manuscriptele cu-
noscute séu necunoscuté inca ale invetiaturii scrii-
toriu, ce s'ar' poté afla prin bibliotecele si arhivele
Moscevei si Petersburgului.

Onoratu de societatea academica cu acésta in-
sarcinare, si multiamita extremei buneivointie din
partea autoritatiloru imperiale rusesci, amu potutu,
dupa o munca de patru luni de dile, a-mi procura
copii esacte de pe doue-spredece manuscripte ale
principelui Cantemiru, dupa tóta corespondinti'a sa
cu imperatul Petru-celu-Mare, cu grafulu Golovkin,
cu secretariulu imperiului Makaroff, cu marchisulu
de Chateauf, si alte persóne influente ale timpu-
lui, cum si dupa unu insemnatu numeru de manu-
scripte si acte pretióse pentru istori'a tierii nóstre.

Socotescu cá n'ar' fi de totu lipsitu de interesu
a impartasi o scurta dare de séma despre rezultatele
mai de capetenie ale acestei misiuni scientifique.

Manuscriptele Cantemiriane, ce amu aflu in
„archivulu principale alu ministeriului ataceriloru
straine“ din Moscva, suntu urmatóriele:

1) „Hroniculu vechimei a Romano-Moldovlachi-
loru antaiu pe limb'a latinésca isvoditu, ér' acumu
pe limb'a romanésca scosu cu trud'a si osteninti'a
lái Dimitrie Cantemiru vovodulu, si de mosie domnu
alu Moldovei, si-a sfintei rosiestii imperatii Kniaz.
In Sant-Petersburg anulu 1717.“ — Unu volumu
in folio, 343 foi. Se scie cá acestu manuscriptu s'a
tiparitu pentru prim'a óra in Iasi la 1835, de repo-
satulu Seulescu; asia cá ceea ce mai remanea de
facutu, era se colationezu cu deamenuntulu si din
punctu in punctu editiunea Seulescu cu originalulu

*) Ca se védia si publiculu literatu de dincóce de munti,
cátu de necesarie suntu misiunile scientifique prevédute in sta-
tutele societatei academice, reproducemu cu tóta placerea rela-
tiunea dñi Tocilescu, tramisu de catra societatea acad. in Rusi'a.

„Cronicului“ observandu chiar' si ortografi'a lui Can-
temiru. Lucrarea de colationare mi-a datu neastep-
tate rezultate: nu numai simple deosebiri ortogra-
fice, erori de tipografie, lecturi gresite ale manu-
scriptului, lasari afara, din scapare din vedere, a
catoru-va cuvinte, — dar' omisiuni insemnatóre fa-
cute cu intentiune, urmarite consecuentu in tóta oper'a,
si, intru catu-va, chiar' o tendintia a editorelui de a
goni din textulu cantemirianu unele cuvinte slavo-
nesci, pentru a le inlocui cu neologisme. Asia, cá
se incepemu cu frontispiciulu cartii chiar', editorulu,
in locu de a lasa titulu neatinsu alu manuscriptului
„Hroniculu vechimei a Romano-Moldovlachiloru, Pé-
terburg 1717:“ ilu numesce: „Hroniculu Romano-
Moldo Vlachiloru, alcatuitu... la anii 1710.“

Candu autorulu isi iea ingaduinti'a a vorbi mai
cu curagiú, si mai facisiu in ce privesce afacerile
Turciei, editorii din 1835, pentru cuvinte ce nu le
potemu indestulu tilcui, lasa afara acele pasage „com-
promitietóre,“ cum buna-óra:

La pag. 45 din „Pridoslovie:“ „Asia din di in
di balaurulu acestu vavilonescu ingrasiandu-se, si
ingrosiandu-se; decia tóta lumea, ca cumu pré strimta
pestera se-i fia socotindu, nici care locu se'lu mai
incapa avendu, skizmitu s'au, cá cumu chipulu, si
firea cea de siérpe balauru inveninatu, si ar' fi lape-
datu, inse alt'a de scorpie au inbracatu, pentru-ca
ce cu coltii a musca, si cu falcile a indupaca n'au
potutu, cód'a cu veninu, si toapsacu intr'armandu'si,
cu celu de mórte portatoriu acu a impunge, si-a pe-
trunde s'au apucatu, spurcatulu: si ce cá unu vras-
masiu leu a spintecá n'au avutu cumu, cá q pré vi-
cléna vulpe, cu omagele si viclesiuguri a ispravi s'au
casnit.“

Séu unu altulu, la pag. 47: „Nici, vii findu
(romanii), au potutu suferi cá vre-odata stéu'a cea
cornorata, d'asupra a pré santu semnului crucei se
se radice.“

Unde Cantemiru scrie: „cu spurcata descali'a
lui Muhamed Psevdo-profetului,“ in „Croniculu“ im-
primatu cetimu: „prin introducerea invetiaturii lui
Muhamedu.“

Cuvintele „Tiranului“ séu „paganului turcu,“
séu „smeului cu siépte capete“ se inlocuescu cu: „prés
poterniculu nostru monarchu!“

Autenticitatea manuscriptului a fostu pusa in
indoiéla de unii din membrii societatei nóstre aca-
demice (vedi analele, t. X. p. 30), fara nici unu te-
meiu inse; cá-ci originalulu este in cea mai mare
parte scrisu cu propri'a mana a autorului: tóte no-
tele marginale, indicatiunile isvóraloru, prefaci'a ro-
mana si latina, cumu si testulu cronicului dela fil'a
292 pana la fine.

2) Alu douilea m-scrisu este: „Histori'a Moldo-
Vlachica,“ textulu latinescu alu cronicului de mai
susu,“ scrisu de man'a lui Cantemiru, la unu locu
cu alu treilea m-scrisu:

3) „Curanus.“ Parte din acesta s'a tradusu si

tiparitu in rusesce din ordinulu lui Petru-celu-Mare, de Ivanu Iliinski, sub titlu: „Systema ili sostoénie muhammedanskié religié,” St. Petersburg, 1722.

4) „Compendiolum universae logices institutionis,” unu micu tractatu de logica, scrisu latinesce cu man'a propria a lui Cantemiru; si compusu din trei carti.

Cele trei din urma m-scrise le-amu aflatu printr'o fericita intemplantare in cartónele academicului Müller, ce a fostu directoru alu archiveloru din Moscva, pe la finele secolului trecut.

5) „Istori'a ieroglifica, in doue-spredece parti impartita; asisderea cu 770 de sententii frumosu impodobita, la incepatura cu scara a numereloru desvelitóre, éra la sfirsitu cu a numereloru straine tienteóre,” unu volumu aprópe 700 pagini in-4., in limb'a romana, scrisu de insusi autorulu. Tractéza evenimentele petrecute in tíer'a romanésca si Moldov'a pe la finele secolului alu 17-lea, cumu si intrigele lui Brancovénu si-ale boeriloru moldovenesci, in tíera si la Pórta, inpotriv'a Cantemiresiloru. Tóte persónele inse, despre care se ocupa istori'a ieroglifica, suntu desemnate cu cate unu nume de pasere séu de dobitocu; cà-ci, dice Cantemiru: „alalte carele din calea laudei abatute suntu, numere, nevointie, si fapte asia de totu desvalite in midioloculu teatrului cititoriloru a le scóte, si faptele intr'ascunsu lucrute fóra nici o sfiala in fácia a le lovi, nici cinstesiu, nici de folosu a fi, am potutu judecá... pentru care lucru, pentru asuprél'a mai susu pomenita, pe fiacare chipu, sub numele a vrea uneia din pasiri, séu a vrea unuia din dobitóce a supune, si firea chipului, cu firea dihaniei cá se'si ráduca tare amu nevoitu.”

La fine se afla „scar'a a numereloru si cuvinteloru ieroglificesci tilcuitóre,” inse tilculu se face prin cifre.

De siguru nu e nevoia a mai spune, cate comori pentru istori'a politica, sociale si literara nu contine o scriere de asemenea felu, unic'a pàna astadi in literatur'a romana, si in care nu scimu, ce amu poté admirá mai antaiu: pén'a maestra cu care e scrisa, adencimea maximeloru si reflexiuniloru de care se afla presarata, ingenuositatea si imaginatiunea autorulu in invalirea persóneloru ce pune in actiune, si-a intemplantiloru ce povestesc.

In „bibliotec'a academiei teologale dela Lavra St. Sergiu” (trei ore cu drumu de feru departe de Moscva), amu aflatu:

6) „Loca obscura in Catechisi, quae ab Anonymo Authore Slaveno idiomate, edita et Pervoe uenie otrokom intititata est, dilucidata autore Príncipe Demetrio Cantemirio,” mscr. in 4, pagini 247, scrisu latinesce cu man'a propria a lui Cantemiru.

Acésta scriere polemica indreptata contra lui Theophan Procopovici, autorulu „Abecedariului, séu prim'a invetiatura a copiiloru,” a avutu unu mare

resunetu, si pana astadi esista in manuscriptu mai multe traductiuni rusesce dupa densa.)

7) „Sacro-Sanctae Scientiae indepíngibilis Imago, tom. primus, quo comprehenduntur Theologo-physices Principia sacra, authore Demetrio Príncipe Moldavo,” cu o scrisóre catra profesorulu seu Ieremia Cacavella, manuscr. in-4, pag. 308, scrisu latinesce cu propri'a mana a autorelui.

8) „Ioannis Baptistae Van-Helmont Phisices Universalis Doctrina, et Christianae Fidei Congrua, et Necesaria Philosophia,” cu o: „lauda catra izvoditoriu, si catra virtutea invetiaturei lui,” tradusa si in latinesce: „Encomium in authorem, et Virtutem Doctrinae eius.” unu manuscr. in-4, pag. 820, scrisu íntregu cu man'a lui Cantemiru²⁾.

9) „Institutio Logices id est de „philosophiae instrumentali arte habitus,” unu vol. in-4, pag. 293, scrisu de Cantemiru insusi. Dela pag. 75 pana la fine incepe: „Institutio logices ad mentem Neotericorum philosophorum, authore Ieremia Cacavella.”

In bibliotec'a academiei de sciintie din Petersburg:

10) „Histori'a incrementorum atque decrementorum Aulae Othmanicae, 4 vol., in fol. cu „Annotationes”³⁾.

11) „Vita Constantini Cantemirii cognomento senis, Mold. P. P., ex autographo auctoris.” 181 pag. in folio.

12) In manuscrisulu „Colectanea Orientalia: Principis Demetrii Cantemiri variae schedae et excerpta, e autographo descripta,” 54 pag. in-4. Intre altele mai de insemnatu este studiulu lui Cantemiru: „Regiones quae ab Baku circa littus Caspium usque ad Czircassos extenduntur,” facutu cu ocasiunea expeditiunei lui Petru-celu-Mare in Persi'a, candu invetiaturulu principe, nu numai cercetá amenuntitu famosulu muru caucasicu, dar' inca copia mai multe inscriptiuni si sculpturi ale orasiului Derbend⁴⁾.

In archivele ministeriului de esterne din Petersburg:

1) Vedi „Theotan Procopovici i ego vremé,” de I. Cistovici, S. Petersburg 1868, pag. 50-54 — si unu studiu: „Odn iz malóizvéstnih literaturnih protivnikov Th. Prokopovicea” in „Sbornik istorices. mater. i docum.,” editiunea M. Mihailov, Petersburg 1873, p. 1-35.

In bibliotec'a imperiale din Petersburg amu vedutu unu manuscrisulu rusescu alu traductiunei, secti'a I, in-4, Nr. 273. Unu altulu in bibliotec'a seminarului Vithaniu de langa Lavra St. Sergiu.

2) Despre Van-Helmont, vedi „Biographie universelle ancienne et moderne” t. 20, Paris 1817, cuventulu „Helmont,” si „nouvelle biographie générale,” de dr. Hoefer, t. 23, Paris 1858, p. 854-863.

3) In archivele ministeriului de esterne din Moscva se afla in manuscrisulu traducerea italiana a acestei opere, facuta de Antioch Cantemiru, fiulu autorelui.

4) Vedi Bayeriopuscula ad historiam antiquam, Halae 1770, de Muro Caucaseo, p. 94-125. „Ch. M. Frähn, Die Inschriften von Derbend,” 1827, in „E. Eichwald, Reise auf dem Caspischen Meere und in den Kaukasus,” II b. p. 205-229 — Frähn, in „St. Petersburger Zeitung,” 1828 Nr. 20-23.

13) „Istoria Kantakuzinîh' i Brankovanové, traducțiunea rusa a operei: Istori'a celoru doue case Brancovénu si Cantacuzin“ scrisa romanesc de Cantemiru, dar' negasita pana astadi¹⁾.

In bibliotec'a statului-majoru din Petersburg:

14) „Planulu Constantinopolelui séu Tiarigradului, care inainte se chiamá Byzantia, ér' in vechime Vygos; a fostu luat cu resboiu de Mahomet II. la anul 1453, lun'a lui Maiu 29; — radica tu de printiu lu Dimitrie Cantemiru.“

(Plan Konstantinopolé ili Tiaregrada, ije prejde naritiasiese Vizantie, drevle je Vygos; zavoevan' Muhamedom' vtorîm léta gospodne 1453, miesetia Maia 29; marisovannî Knézem' Dimitriem' Kantemiron'.)²⁾ „S. Petersburg,“ gravura pe arama de Alexie Zubov.

In arhivele ministerelor de sterne, de justitia si de resbelu din Moscva, cum si ale senatului, st. sinodu, si ale ministeriului de esterne din Petersburg, amu decopiatu mai multu de 200 acte, din care 100: numai corespondinti'a principelui Dimitrie Cantemiru cu diferitele persóne ale timpului, ér' restulu privesce istori'a romana din secolulu 17 si 18³⁾.

In arhivulu principale alu ministeriului de esterne din Moscva, amu decopiatu inca:

a) „Insemnari de tóte dilele“ (Notationes quotidianae) facute in rusesce dela anul 1721—1724 de Ivan Iliinski, carele traia in ças'a lui Dimitrie Cantemiru, cá guvernoru alu copiiloru principelui. Este o comóra de elemente biografice si istorice pentru Cantemiru; si mai alesu amenuntele despre participarea acestuia la espeditiunea din Persi'a suntu fórté pretioase.

b) Patru portrete lucrate in uleiu ale familiei lui Cantemiru, si anume: principele Dimitrie Cantemiru; soci'a sa Casandra, nascuta Cantacuzino; fiulu seu Antiochu, si fiic'a sa Smaragda, princes'a de Galitzin³⁾.

¹⁾ S'a tiparitu traducerea rusa in Jurnal ili podennaia zapiska Petra Velicago, t. II p. 291—313, Petersburg, 1722.

²⁾ Arhivulu principale din Moscva contine nu mai puçinu de 22 cartóne pline de documente privitoare la afacerile Moldovei si Terei-Romanesci, dela 1620—1742, si cari arunca: o viua lumina asupra relatiunilor diplomatice d'ntre principatele romane, imperiulu moscovitu si Turcia; asupra legaturilor artistice, literarie si comerciale dintre cele doue state pravoslavnice; asupra unor personalitati romane cá: mitropolitulu Dositheiu, mitrop. Varlaamu, logof. Radu Grecénu, cénsiulu Davidu Corbea, Nicolau spatarulu Milesçu, a fiului seu Maximu spatarulu, Cantacuzinii, maresialulu Savinu banulu, capitanu Turculetiu, George Castriotu, Const. Beldimanu, etc. etc.; cumu si corespondinti'a diplomatica a domniloru terei romanesci si Moldovei: Alesandru Radu (1624) Matei Basarabu, Vasile Lupu, Constantinu Sierbanu, Georghitia Stefanu, C. Brancovénu, Grigore Ghica, Const. Cantemiru, Duca Voda, Mihaiu Racovitia, domniti'a Roxandra Hmelniñki, etc.

Timpulu nu mi-a permis decatu a face unu sumariu completu de tóte aceste acte istorice, si a copia numai cateva din ele.

³⁾ Portrete gravate ale principelui Dim. Cantemiru se cunosc-pana acumu 9. Ele suntu anume indicate in „Slovar russkih' gravirovavuth' portretov', de D. Rovinskii,“ Petersburg 1872, pag. 67.

c) L'ouverture de l'assemblée générale de Bukarest¹⁾ 1831, unu tablou interesantu pentru portretele si costumele boeriloru din secolulu nostru.

Intre alte manuscrise ce amu mai aflatu voiu cita:

a) In Museulu Rumiantof din Moscva:

1) „Cronic'a romanésca a lui Moxa calugarulu,“ scrisa la monastirea Bistriti'a peste Oltu in anul 1620.

2) O psaltire slavonésca scrisa de Efrem episcopulu Radautinlui pentru monastirea Moldoviti'a din Bucovin'a, la anul 1617 sub domni'a lui Radu-Voda celu-Mare, cu multe insemnari in limb'a romana, unele raportandu fapte istorice interesante, si in parte necunoscute. (Se pastréza in bibliotec'a Certcof.)

3) „Tetraevangelie,“ slavona, scrisa in Moldov'a in secolulu 16.

4) „Apostolu,“ slavonescu, scrisu in Moldov'a in secolulu 15 si

5) „Ustav bisericescu“ idem, câte-trele manuscrise provenindu din bibliotec'a Piskarev.

6) Diece „minee“ scrise slavonesce in monastirea Putna, din cari siése in véculu alu 15, ér' patru in alu 16, tóte provenindu din bibliotec'a Undolski.

In „bibliotec'a grafului Uwarof,“ alte diece manuscrise slavonesci, tetraevangelii, apostoli, trioduri, scrise in Moldov'a in secolulu 15 si 16, si cari se deosebescu, cá mai tóte manuscrisele slavice din tierile romane, prin frumseti'a desenurilor, ornamentatiunilor si scrierea loru ingrijita.

In bibliotec'a „Patriarchala“ din Moscva, adi numita bibliotec'a „Synodala:“

a) „Istori'a Mucenicului Ignatie,“ arhiepiscopulu Antiochiei, traducțiune din grecesce in slavonesce, de celebrulu nostru Dosotheiu, mitropolitulu Sucévei, unu manuscrisu in 8-vo, scrisu cu man'a propria a prelatului, si dedicatu patriarchului moscovitu Joachim.

b) „Diferite discursuri ale lui Iónu gura de aur,“ traduse din grecesce totu de mitropolitulu Sucévei Dosotheiu, si dedicate Tiariloru Moscvei Iónu si Petru celu Mare, scrise frumosu de elu insusi in anul 1693 la Striiu, cu note marginale limbistice si istorice destulu de interesante.

c) „Xrismologion,“ alu lui Nicolae spatarulu

Pe o gravura, facuta cu ocaziunea sustinerii tesei teologice a lui Lavrentie Transsilvanénuulu la 26 Iuliu 1712, printiu lu Cantemiru se infacisiéza pe calu, inconjuratu de o numeroasa garda de calareti, si calcandu in pitióre firmanulu sultanescu si stégulu turcescu; mai josu, Rusi'a, in chipu de femeia, îl ofere o ramura de maslinu. Vedi Rovinski, op. cit., si „Ruskie gravéri,“ p. 210, Nr. 16.

Grafulu Uwarof din Moscva a bine-voitu a ne trage atentiunea asupra unei stófe frumosu lucrate ce posede d-sa, si care reprezenta: pe Petru celu-Mare pe calu calcandu stégulu turcescu; ér' Romani'a si Moldov'a in chipulu a doue fetióre ingenunchiate, intindu manile suplicante catra ilustrulu monarchu.

Milescu, manuscrisul copiat de Alexie Korobovski în anul 1694. Unu altu esemplariu scrisu la 1673 se află în bibliotec'a museului Rumiantiovu, ér' alte doue asemenea în bibliotec'a academiei theologale din m-rea Sf. Sergiu.

d) Traducțiunea în rusesce a Panegyricului st. mucenicu Dimitrie Thesalonichianulu, scrisu pôte de principele Dimitrie Cantemiru și pronunțiatu în grecesce de fiulu seu Antiochu la anul 1719, în versta numai de 11 ani⁴⁾.

În bibliotec'a societății imperiale de istoria și anticitățile rusesce din Moscva amu găsit: unu „Slovar slavono-romanu“ cam de pe la jumătatea secolului 17, scrisu în Moldov'a; ér' în bibliotec'a imperială din Petersburg: 1) Unu altu slovaru slavono-romanu, celu puțin anterioru secolului 17, scrisu în țera romanésca, pe 100 de foi, sub titlu: „Lexicon“, ce se dice: cuvinte pe scurtu alese din limb'a slovenésca pe limb'a romanésca de inalectica talcinitu; 2) Traducțiunea rusa a criticei lui Dim. Cantemiru: „Loca obscura în Catechisi etc.“ unu manuscris în-4, foi 105; provenindu, din bibliotec'a printului Dimitrie Mihailovici Galitin, ginerile lui Dim. Cantemiru, după fiic'a sa Smaragda (Ecaterina); 3) O colecțiune de chrisóve domnesci și otariri ale divanului din Moldova, din secolulu trecut, tóte privitoare la robii țigani, manuscrisul legatu în piele; pe scórtia se vedu armele Moldovei, și cuvintele:

Constan'tin' Bal's-Vod'.
logofat' di țara di jos'.

Nu potu încheia acésta scurta dare de séma fara d'a exprime vietele mele multamiri d-loru Mihai Cogalnicénu, ministru de externe, d-lui Al. Odobescu, dlui Baron Stuart, consulu generale alu Rusiei în Bucuresci, d-lui Baron Bühler, directoru alu arhivelor principale din Moscva, și d-lui de Ghirs, secretariu de stat la ministeriulu afacerilor străine în Petersburg, pentru pretioșele și eficacele d-loru scrișori de recomandatiune cari mi-au deschis pretutindeni arhivele, bibliotecile, și museele din Rusia. Asemenea, d-loru profesori Antonovici și Kotlearevski

⁴⁾ Unu altu panegyricu alu lui Petru celu Mare, țiarulu Rusiei, scrisu probabilu de Dimitrie Cantemiru și pronunțiatu grecesce de fiulu seu Sierbanu (Serghie) Cantemiru în etate numai de șapte ani, în anul 1714, s'a tiparitu în același anu în Petersburg rusesce și latinesce sub titlu: „Petro primo Hyper serenissimo et potentissimo Pio, Victori et Clementissimo Imperatori Domino et protectori Svo Panegyricum Holocaustum humillime litat et offert, Inclitae et Theophruritae Phalangis Sanctae Metamorphosaeos, Miles nec non, sacri Ross! Imperij Princeps et Moldavanae Hospodarowicz, Servus deditus, Serbanus Cantemyr, In Burgo S. Petri. Anno à Partu Virg. 1714 Mart. ineunte septimo aetatis Suae anno. Hellenica dialecto peroratum.“ — Cartea este de totu rara. Unu esemplariu amu aflatu în arhivulu sinodalu din Petersburg și altulu în bibliotec'a academiei de științe ruse. — Textulu rusescu e reproducu de Bantysch-Kamenski în „Istorie o jizni i délah moldavskago gospodaré Knéza Konstantina Kantemira,“ Moscva, 1783, p. 323 - 328.

la Kiev, Dasicov, Victorov și Barsov la Moscva, rectorulu academiei theologice din Lavra St. Sergiu; archimandritulu Mihailu, d-loru academiei Kunik și Biciikov la Petersburg, directorulu arhiv. senatulu d. P. Baranov, și șeful statulu maioru d. Comite Heyde, pentru estrema buna-vointia cu care m'au ajutat în cercetările și studiile ce amu întreprinsu. — Nu mai pucina recunoscintia datoredu și presei ruse în genere, mai cu séma „Gazetei de Moscva,“ și „Gazetei ruse,“ cari au datu o particulara atentiune misiunei mele științifice¹⁾ în Rusia.

Gr. G. Tocilescu.

Correspondenție de ale repausatiloru.

(Urmare.)

Cacova 16/4 Decem. 1855.

Multu stimate domnule și prechare frate!

Abia acumu me iérta cercustările a Ve face cunoscutu ce e de mine. — Asia-dar' vrasmasii mai adusera o jertfa simoniei și ambițiunei lor panșlavistice.

În 16 Sept. s'a ținutu gener. consistoriu, unde instruiti și cumparati fiindu asesorii (pucini serbi, ceialalti romani renegati), afara de protop. Lugosiulu totu au votatu pentru nămest. Iancovitiu. Se te fi facutu de o parte, ai fi vediatu domnule creature mișelóse, ai fi vediatu blăstamati grozave! Vedi domnule, ce stapanire și judecatori avemu noi, ce mângaiere astépta aici pre cei cu sentimente bune și drepte, ce colonne are beseric'a nóstra!! — Se nu te amagesci domnule a crede aceea ce mi-ai scris; mângaiere se face numai banosiloru și renegatiloru. Dar' iti spunu domnule adeverulu, că chiaru de m'ar' imbița cu domnulu scie ce beneficiu, mi-amu propusu vertosu a nu'lu primi, numai din cauza că avniutu acumu ocașiunea de a vedea fapte mai multu că degradatóre de autoritatea și demnitatea ce o pórtă... Ti spunu și altu adeveru, despre carele te-ai potutu convinge și până acumu: că pre mine nu m'a trasu nici candu inim'a cătra acesti despoti; — de nu eramu constrinsu de soceru-meu și de altii, nici de cumu nu eramu unde și ce sum. Caus'a antipăției e préfirésca, și domnia-ta o scii. — Dar' eu și aici între vrasmasi, în labirintulu ispitelor, amu ramasu neschimbatu acela ce sum, ce m-a facutu natur'a: mai bucuros a jertfi totu ce amu, decatu a me face renegatu pentru interesu materialu. Acés'a o sciu tiranii și pentru aceea me tractéza asia vitrigesce.

Aici e de cautatu caus'a, că la anul 49. aflându-me eu în Versietiu, pe candu intrase acf servianii,

¹⁾ Vedi între altele: Moskovsk Viedomost', din 6 Noembre 1877, „Russk' Gazet“, din 8 Noembre Nr. 87.

in primele patru zile au fostu adusi la mine in tota diu'a cate 60—70 servieni, carii m'au despoiatu de totu ce au aflu de mancare si beutura; ér' intr'un'a de zile 6 serviani inarmati cu pusce, pistole si iatagane, condusi de unu serbu de aici, intra in casa'mi, imi arunca: cá sum romanu nationalistu, cá sum dusmanulu serbiloru s. a., si dieu, de nu me scieamu aপরá cu o limba esacta serbésca, póte cá facea intrebuintiare de armele lor, cá-ci hotii acestia esindu dela mine inversiunati, dupa-ce mi-au luat u baniu cati au aflu, afara in ulitia au impuscatu pre unu némtiu. Destulu de astea, care numai cu gur'a ti le-asii poté tóte impartasi.

Dorinti'a mea o scii, dar' mai multu decatu tóte asiu dorí, cá se nu moriu pana ce nu voiu vedé pre toti romanii, incaí pre cei austriaci imbraciosiandu-se intr'unu Sionu. Credi d-ta domnule, cumu-cá unei atari dorintie universale nu s'ar' pune stavila de de susu? Imbraciosiarea acést'a o dorescu toti fratii cei buni fara destingere. Dara uite ce facura despotii precependu acést'a: Dela a. 37 incóce legara pre toti preotii teneri la chirotonire cu unu juramentu, a carui quintesentia e acést'a: „Me juru pe D-dieulu celu viu etc., cum-cá daca numai voiu cugetá a trece la alta credintia etc., se nu'mi sufere pamentulu ósele, ci se fia fereloru selbatece spre ródere, némulu meu, semintia mea se fia afurisa si nenorocósa scl.“ Ce tieni d-ta dle, despre acestu juramentu grósnicu, restringatoriu de libertatea cugetului si a conscientiei, daca ar' vrea omulu a cercetá dupa adeveru si a imbraciosiá cutare cale, pre care crede a'si aflá odihn'a cugetului si mantuirea? Scii domnia ta se aiba atare juramentu vre-o basa in constitutiunea besericeí nóstre si prin aceea potere legante?

Me rogu pentru respunsu si ce cugeti despre organizarea principatelor.

Pentru asteptarea doritului respunsu sum si re-manu cu distinsa stimatiune

Alu Domniei Tale

mai intimu si deobligatu servu si amicu
N. T. Velia.

Vien'a 16 Iunie 1855*).

Eu vediu cá voi traduceti articuli mei cu tóte erorile de tipariu cate s'au strecuratu in Ostdeutsche Post. Me temu cá veti urma si in capitulatiuni, apoi mai virtosu in artic. IV. si V., unde sunt gresieli de tipariu mari, cari strica chiar' intielesulu. Deci de n'ai apucatu a tipari articuli IV. si V. te vei regula dupa aceste indreptari, ce ti le facu; ér' de vei fi facutu gresiala si in capitulacium, vei idreptá tóte. Eu purcedu in ideia cá ai gresitu pretutindenea dupa

Ostdeutsche, cari mi-a batjocoritu articuli si n'a facutu indreptarile cerute. Deci tu la intemplantia de a fi comisu tóte gresielele din jurnalulu germanu, vei pune urmatórea dechiaratiune intréga, ér' de nu vei fi comisu tóte, vei indrepta catu se cuvine. Se dici asia:

Autorulu articulilor din Ostdeutsche Post despre dreptulu principatelor de a se representa de sine la conferintiele de Vien'a, vediendu cá reproducemu si noi acei articuli, ne face luatori aminte, cá in jurnalulu germanu s'au strecuratu erori esentiali, erori de tipariu, cari nu erau in manuscrisu, si ne rogá se facemu indreptarile cuvenite. Acést'a o facemu cu atatu mai bucurosi, cu catu si la noi s'au stracuratu unele din acele erori dupa testulu germanu, pe care firesce autorulu nu l'a potutu avé spre corectura, dar' pe semne pe corectorulu germanu nu l'a interesatu lucru atatu de multu, cá se fia mai cu luare aminte.

Asia a) In art. I. din capitulatiunea lui Vladu V. din anulu 1460 a statu cu eróre in jurnalulu germanu „fara de a cere (sultanulu) altu-ceva, decatu supremati'a peste suzeranitatea acestui principatu“ candu in manuscrisu era: Supremati'a peste „suveranitatea principatului;“ „la suprématie sur la souveraineté de cette principauté.“ Peste poterea suzerana nu mai poté fi nici o potere; ér' o potere suzerana dupa dreptulu de ginte poté stá sub supremati'a alteia, fara a incetá de a fi suzerana. Aceste la art. germanu II.

b) In art. III. suntu erorile strecurate neesentiali, precumu deuz in locu de deux, — presto la fulgida Porta, in locu de presso (langa).

c) In art. germ. IV. S'a comisu prin lasarea afara a trei litere ent de langa weder, o eróre care dá intielesu contrariu manuscrisului. In manuscrisu era „Nach Vattel nämlich müssen wir die zwei Fürstenthümer entweder zu jenen Staaten zählen... oder etc. Adeca pe romanesce: „Dupa Vattel adeca urméza a renumera pe aceste doue principate séu la acele state, cari cu unu statu mai putinte suntu legate printr'o aliantia neecuale, ori printr'unu tractatu de protectiune, séu la statele tributari. In nici unulu din casurile aceste, statulu celu mai neputinte nu'si perde suveranitatea, daca si-a rezervatu dreptulu de a se governa de sine.“

d) In art. V. a lasatu tiparitoriulu germanu frase intregi afara si in locu de gerirt a facutu geirrt. Dupa manuscrisu se cadea a dice:

„Principatele in cursu de siese sute de ani nu si-au pastratu numai intern'a nedependintia legislativa, ci s'au portatu si in afara in fapta cá state in intielesulu propriu.“ Inainte de acestu periodu, a lasatu tiparitoriulu germanu o frasa intréga afara, unde sta: Cu dreptu cuventu dice Vattel, ca statulu, care de si continua a se bucura de legile sale proprie, inse inafara nu se mai infacisiéza ca neaternatu, adeca nu mai léga tractate de sine s. a., nu se mai

*) Pe acestu timpu Ostdeutsche Post si Wanderer se invoisera a apara in colónele loru cestiunea romanésca, dara necunosându-o, comitea multime de erori. Red.

póte numi statu in intielesulu propriu (kann nicht mehr Staat im eigentlichen Sinne genannt werden). Acestu frasu din urma a remasu afara. — Totu in acestu artic. V. unde se vorbesce cà port'a a usurpatu mai de curendu si dreptulu de a dispune de banii de esportu ai Moldaviei, tiparitorulu germanu a lasatu afara verbulu „a usurpatu“ „sich anmasste,“ cu care se incheia periodulu*).

Speru cà in Iulie me vei vedea cu bombe si rachete in Allgemeine Z. Schweder „Was soll mit den Donau Fürstenthümern werden?“ Si alti nemti se batn acolo unulu pentru interesele Germaniei si celalaltu pentru ale Anstriei. — tutele craciunulu de mixiduti. Dar' asia se cade, daca atati barbati, mai virtosu din Moldov'a nu pune nimine man'a. E rusine se le aparu eu singuru caus'a. Vediu din complimentele ce faci, cà tu n'ai sciutu cà eu scriu articuli aceia in Ostdeutsche Post; fi bunu si lasa acele complimente pentru altii cari le cauta.

Vien'a 4 Noembre 1855.

(Fragmentu).

Frate Baritiu!

Care ati facutu extracte din articuli despre monastirile inchinate? Ati comisu multe erori. Eu n'am disu de Cantemiru cà si elu a trimisu pe greci in curele, si nici nu e adeveratu acést'a. Eu inea ilu atinsesemu aspru, dar' mai pe urma am stersu frasele relative. Cantemiru a tractatu tóte cele nationali ori pamentene fórte pe usioru; elu era unu venatoru de laude la straini, nu la ai sei. Si cunoscea istori'a turciloru mai bine decatu a patriei sale. Inaintea mea toti istoricii romani vechi si cei de acum, suntu traducatori, copiatori, compilatori, custure, afara de Sincai; intre chronografi Moldovei suntu si buni. Pe chronografi nu'i intielegu intre culture, dar' si intre ei numai Neculcea si Mironu Costinu mai suntu ceva; ér' cei noi nu platescu o cépa degerata.

Apoi celu din urma art. de manastiri nu e alu 7-lea, ci alu 8-lea.

(Va urmá).

Nr. 69—1878.

Procesu verbale

alu siedintiei comitetulu asociatiunei transilvane romane, din 30 Martiu 1878, sub presiedinti'a dlui vicepresiedinte Iacobi Bolog'a, fiindu presenti membri: P. Dunc'a, E. Macelariu, I. V. Rusu, I. St. Siulutiu, I. Popescu, dr. I. Borcia, dr. II. Puscariu, B. P. Harsianu, G. Baritiu, C. Stezariu, N. Petra-Petrescu, E. Brote si dr. Ios. Hodosiu.

§ 18. Consistoriulu archidiecesanu gr. or. romanu

*) Reminiscentiele la acei articuli si la corecturele loru vinu astadi tocma a proposito, pre candu cestiunea Romaniei este pusa éراسi la ordinea dilei.

Rad.

din locu cu transcrierea sa din 26 Februariu a. c. Nr. 419 transpune in copia atestatulu de conduita si progresu in studiu a tenerului Aureliu Bunea, elevu in prim'a classa comerciale din Brasiovu. (Nr. 39).

Atestatulu fiindu satisfacatoriu se iea spre scientia.

§ 19. Presiedintele asociatiunei dlu canonicu prepositu Timoteiu Cipariu, cà presiedinte alu sectiunei filologice prin scrisórea sa din 28 Februariu a. c. insciintiéza, cà indata ce-i va permite starea sanatatii, va veni la Sibiu spre a face dispositiunile pentru intrunirea sectiunei si inceperea lucrarilor ei. (43).

Se iea spre scientia.

§ 20. Demetriu Indre pedagogu in cursulu II. in institutulu pedagogicu din Gherla subserne cuitanti'a sa despre 30 fl. pre primul semestru alu anulu scolastecu 1877/8. (Nr. 44).

Cuitanti'a s'a transpusu brevi manu la cassa. Tenerii stipendiati si subventionati din partea asociatiunei, se facu atenti, a-si tramite cuitantiele de dreptulu la cass'a asociatiunei, care de-odata cu votarea stipendiiloru si ajutoriiloru a fostu avisata a liberá competintiele respectiviloru pre langa cuitantia in regula.

§ 21. Secretariulu II. arata, cà a intratu si restulu din lucrarea pusa la concursu „Manualu de economia“ dinpreuna cu pliculu sigilatu, care contine numele auctorului. (Nr. 45).

Se decide a se pastrá pliculu; ér' laboratulu manuscrisu a se dá sectiunei scientieloru naturali spre esaminare, si darea opiniunei sale asupra meritulu lucrarei, facundu totu-odata propunere in privinti'a premiarei séu nepremiarei opului.

§ 22. Advocatulu Gabrielu Manu din Deesiu cu scrisórea sa din 2 Martiu a. c. subserne actele in caus'a ereditaria dupa Ioanu Titie, despre realitatile ce acest'a a testatu asociatiunei, si-si descopere parerea, cà pentru asociatiune ar' fi mai profitabilu, se se vinda cass'a si gradin'a (la ce si veduv'a, care are usufructulu pe viétia, s'a invoitu) si pretiulu se se imparta in doue parti egali intre asociatiune, si intre veduva. (Nr. 46).

Comitetulu luandu in considerare impregiurarile aretate de dlu advocatu Gabrielu Manu, se invoiesce si decide: a se vinda cass'a si gradin'a de sub cestiune, si diumatate din pretulu de vindere se se subserna acestui comitetu, ér' diumatate se se dea viduei. Dlu advocatu va starui a se vinda acele realitati cu unu pretiu catu se póte mai bunu. Asemenea va starui pentru incasarea datoriei de 95 fl. dela Todoru Rusu si a o subserne acestui comitetu. Cartile testatorelui lasate asociatiunei, dlu advocatu va avea a le subserne aici pre langa unu conspectu.

§ 23. Se presinta not'a tipografiei archidiecesane din locu despre 1 fl. 80 cr. pentru publicatiunea de concurse in „Telegrafulu romanu“ Nr. 72, 73, 74 si 75—1877. (Nr. 47).

Se decide a se transpune cassei cu avisulu, de

a liberá tipografiei sum'a de 1 fl. 80 cr. din rubric'a respectiva.

§ 24. Dlu Nicolau F. Negrutiu redactoru foiloru „Predicatorulu“ si „Cartile Sateanului“ prin scrisórea sa din 13 Martiu a. c.; se declara cá voiesce a intrá cá membru in sectiunea scientieloru naturali. (Nr. 48).

Se iea spre scientia; se va insemná in list'a membriloru acelei sectiuni, si, despre acést'a se va incunoscintiá presiedintele sectiunei.

§ 25. Secretariulu II. arata necesitatea, si face totu-odata propunerea, de a se tipari regulamentul pentru sectiunile asociatiunei votatu in adunarea generale din Blasiu la 6 Augustu 1877. (Nr. 49).

Propunerea se adopta, si se decide tiparirea acelu regulamentu in 200 de esemplarie dupa formatulu statuteloru asociatiunei. Cu esecutarea se insarcina biroulu.

§ 26. Tinerulu Ioanu Mog'a studentu de agromonia in Mediasiu, conformu decisiunei acestui comitetu din 23 Februaru a. c. Nr. 31, subscrerne atestatulu seu scolasticu pre semestrulu II. a. 1876/7; nu subscrerne inse si atestatulu despre aceea, cá urméza la scóla in anulu curentu scolastecu 187/8. (Nr. 53).

Se decide a se invitá Directiunea scólei agromonice din Mediasiu, de a notificá acestui comitetu, déca numitul tineru urméza séu ba la cursulu scolasticu pe anulu acést'a; si in catu respunsulu ar' fi afirmativu, buroulu este si remane autorisatu de a-i avisá la cassa stipendiulu cerutu de 60 fl.

§ 27. Se presinta rogarea lui Nicolau Neamtiu technicu in a. IV. in Vien'a, din 22 Martiu a. c. prin care se róga pentru unu ajutoriu séu imprumutu de 60 fl. (Nr. 58).

In considerarea motiveloru aduse in suplica, comitetulu decide a-i dá ajutoriulu cerutu de 60 fl. din rubric'a speseloru neprevedute, avisandu despre acést'a cass'a si incunoscintiandu si pe suplicantele.

§ 28. Dlu Ioanu Popescu, cá delegatu alu comitetului cu scrisórea sa din 22 Martiu a. c., arata cá la convocarile sale nu s'a potutu intruni nici subcomitetulu nici adunarea generala extraordinaria a despartimentului (III) Sibiu (Nr. 57).

In urm'a acestei aretari, comitetulu decide, a invitá pe dlu Ioanu Popescu cá in calitatea sa de delegatu, se convóce din nou adunarea generale extraordinaria a despartimentului mai susu disu pe o di de dumineca séu de serbatória candu membrii potu dispune de mai multu tempu liberu; si convocarea se o face catu se póte mai latitu cunoscuta membriloru, bine insemnandu, cá obiectele acelei adunari voru fi numai alegerea de directore si completarea subcomitetului.

§ 29. Dlu secretariu I. G. Baritiu cu adres'a sa din 30 Martiu a. c., subscrerne ratiociniulu cu 13 documente justificative despre spelele cu editiunea foiei „Transilvani'a“ in periodulu anului 1877. Cere totu-

odata a i-se avisá la cassa 200 fl. pentru suportarea speselóru editiunei fóiei pe abulu curentu 1878. (Nr. 59).

Ratiociniulu, dimpreuna cu documentele, se dau dlui cassariu Constantinu Stezariu spre esaminare si raportare la tempulu seu. Totu-odata cass'a se aviseza a liberá dlui G. Baritiu 200 fl. din rubric'a speseloru pentru editiunea fóiei pe anulu curentu.

§ 30. Secretariulu II. arata cá dela siedinti'a din 23 Februaru a. c. pana astadi 30 Martiu, au intratu pentru bibliotec'a asociatiunei urmatórele carti:

a) „Isagogi'a“, donata de dlu dr. Ilarionu Puscaru;

b) „Manualu de computu pentru scólele populari“, donatu de dlu V. Gr. Borgovanu;

c) Din publicarea „Századok“ fasciculi I, II si III pe a. 1878. (Nr. 60).

Se iea spre scientia, si donatoriloru se esprime multiamita.

§ 31. Secretariulu II. arata necesitatea de a se luá unu conclusu pentru latirea in publicu a foiei „Transilvani'a“, si pentru vinderea esemplarieloru din periódele aniloru 1869, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76 si 77, si propune a se face in privinti'a acést'a publicatiuni prin diurnale, staverindu pretiulu unui esemplariu brosiuratu la 2 fl. v. a. (Nr. 61).

Propunerea se adópta, si cu esecutarea se insarcina buroulu.

§ 32. Secretariulu II. presinta list'a despre intratele in bani, charthii de valóre etc. la fondulu asociatiunei din 4 Februaru a. c. pana astadi 30 Martiu, din care se vede cá in acelu restimpu au intratu 431 fl. 72 cr. si 13½ napoleoni de aur. (Nr. 64).

Se iea spre scientia, si list'a cuprindiendu numele contributoriloru au a se publicá in fói'a „Transilvani'a“.

§ 33. Cassariulu presinta conspectulu despre starea cassei asociatiunei din 23 Februaru pana in 30 Martiu a. c., prin care se constata cá in acestu restempu intratele au fostu 330 fl. 57 cr., ér' erogatele 486 fl. 7 cr. (Nr. 65).

Conspectulu fiindu in regula, si instruitu cu tóte documentele justificative, se iea spre scientia si se apróba.

§ 34. Cassariulu presinta conspectulu despre starea fondului academiei, prin care se costata cá acestu fondu astadi in 30 Martiu a. c. face sum'a de 15,157 fl. 65 cr. v. a.* (Nr. 66).

Serve spre scientia.

§ 35. Raportulu dlui B. P. Harsianu asupra ratiociniului despre spelele cancelariei pre anulu 1876/7, presintatu de fostulu secretariu substituitu, dlu I. V. Rusu. (Nr. 67).

Ratiociniulu fiindu in regula si provedintu cu

*) In procesulu verbalu din 23 Februaru a. c. § 3 s'a pusu erronatu 15,411 fl. cr. in locu de 15,121 fl. 65 cr. v. a.

tóte documentele justificative, se aproba; si se decide a se dá dlui I. V. Russu absolutoriu.

Verificarea acestui procesu verbalu se concrede dloru membri: Dunc'a, Macelariu, Rusu. Iacobu Bolog'a mp., Dr. Ios. Hodosiu mp., v-presiedinte. secretariu.

S'au cetitu, si verificatu. Sibiiu 3 Aprilie 1878. P. Dunc'a mp. E. Macelariu mp. Ioane V. Rusu mp.

Nr. 64—1878.

List'a intrateloru

in bani. charthii de valóre etc. la fondulu asociatiunei transilvane din 4 Februariu pana in 30 Martiu 1878.

Dela dn. Avramu Pecurariu, parochu in Huniadóra pentru foi'a „Transilvani'a“ pre anulu 1867 2 fl. — Prin dn. A. Horia, dela dn. Ioanu Gheagia si dela dn. Basiliu Cernea din Sighisóra pentru diploma á cate 1 fl., 2 fl. — Dn. Augustinu Popu candidatú de advocatu in Deesiu pentru foi'a „Transilvani'a“ pre anii 1869—1877 18 fl. — Prin dn. vicariu Alimpiu Barboloviciu dela dn. Ioanu Colceriu, parochu in Tásnad, cá tacsá de membru pre 187²/₃ 5 fl. — Dela unu membru, carele nu voiesce a-i-se publicá numele, o actiune „Albin'a“ á 100 fl. Nr. 2351 cu cupónelé de dividende dela 1 Iuliu 1878, si 13 napoleoni in auru, plus 38 fl. 22 cr. in banenote cá fondu pentru remunerarea persónei celei mái insarcinate cu lucrarile comitetului. — Dela dn. Cristea Ioanu protopopu in Russu ca tacsá de membru pre anii 187⁶/₇ si 187⁷/₈ 10 fl. — Bani de prenumeratiune la foi'a „Transilvani'a“ 54 fl. 50 cr. si 10 franci, plus 192 fl. intrati in lun'a Ianuariu a. c. — Dn. Nicolau Cintea, medicu in Zernesci tacsá pre 187³/₄ 5 fl. — Dn. dr. Nicolau Maieru, profesoru in Sibiiu membru nou tacsá pre 187⁷/₈ 5 florini.

Sum'a 431 fl. 72 cr. si 13¹/₂ napoleoni de auru. Sibiiu in 30 Martiu 1878.

Secretariatulu.

L I T E R A R I U.

Fó'i'a scolastica, organu pedagogicu-didac-pentru scólele romane, apare de impreuna cu Economulu in anulu alu 6-lea de 2 ori in luna, la Blasiu in tipografi'a seminariului. In Nr. 4 pe langa alti articlii buni s'a terminatu si celu titlaturu Scrierea limbei romane cu litere latine, o critica acésta facuta de péna din cele mai competente, scrisa in termini blandi si binevoitori, din cari inse ignorantia si anarchia moderna nu va voi se prícepa nimicu. Anarchia se póte combate cu óresicare succesu numai prin arme de ale lui Eliadu.

Din Biserica orthodoxa romana ce ese in anulu alu 4-lea, avemu pe a. c. inca numai fasciculu din Ianuariu, in care aflamu pe langa alti 6 articlii instructivi inca si notiiele biografice despre episcopulu Ghenadie repaus. in 30 Nov. v. Ceea ce mai surprinde in acestu diariu bisericescu in modu fórte placatu este progresulu invederatu pe care'lu face limb'a si stilulu romanescu in trensulu, spre rusinea multoru diaristi din Romania'a, carii au inceputu a ne tracta limb'a cá pe nu scin ce orfelina de pe strade, cá de specula. Ce batjocura, ce desfreu!

Din Cartile sateanului romanu, scriere periodica pentru trebuintiele poporului romanu, si Predicatorulu Sateanului romanu, in anulu III, proprietariu, editoriu si redactoru resp. Nicolae F. Negrutiu, avemu Cartea III pe lun'a Martiu. Bine face redactiunea, cá transmite producte de ale spiritului romanescu in acelea regiuni, in care lips'a loru este mai simtita decatu ori unde airea, adeca in Transilvani'a septentrionale si in comitatele limitrofe din Ungaria, pe unde limb'a si literatur'a romanésca incepuse a fi considerata cá planta exotica, straina, fora cá carturarii crescuti in limbi straine se judece, cá despartindu-se de limb'a romanésca, se despartu de poporu, dela care isi au panea de tóte dilele, prescur'a, prinosulu, parastasulu, ferdel'a, clai'a, dio'a de lucru; dara ei se despartu, se isolédia si de popórale cele mai civilisate de pre continentulu Europei, de cultur'a si civilisatiunea popóraloru neo-latine.

Famili'a din B-Pest'a, in anulu alu 14-lea, ese acumu de 2 ori pe septemana, joi'a si duminéc'a. Proprietariu, editoru si redactoru Iosifu Vulcanu. Rubric'a titulata „Salonu“ imple o adeverata lacuna in pres'a nóstra periodica romanésca de dincóce de Carpati, din causa cá nici uneia din redactiunile diarielorú mai maricele nu'i remane nici atata timpu nici spatiu, cá se póta culege atatea verietati interesante si placute. Dn. Vulcanu mai are dela unu timpu incoce si acelu mare avantagiú, cá precumu se vede, a scapatu de unele traductiuni, cu care-lu pedepsia unii incepetori. Ne folosimu totu-odata de ocasiune, spre a felicita pe dn. Vulcanu pentru servitiulu ce face literaturéi romane prin aceea, cá s'a supusu la greutatea de a traduce in limb'a magiara mai multe din cele mai alese producte poetice romanesce, pe care literatii magiari le cunoscea pana acilea tocma pe atata, pre catu cunoscu ei inscriptiunile de pre piramidele Egiptului. Dn. Vulcanu i-a adusu in adeverata confusiune cu traductiunile sale.

Din „Albin'a Carpatiloru,“ fó'i'a beletristica si literara — cu ilustratiuni, care ese in Sibiiu sub redactiunea dlui I. Al. Lapedatu († in 6 l. c.) si in editur'a d-lui V. Romanu, au aparutu in acestu anu deja 8 numere, séu done volume de cate 6 cóle, avendu urmatoriulu cuprinsu:

O dusimania cu bunu sfersitu, novela istorica de I. Al. Lapedatu. — La Turnu-Magurele, scena in versuri de V. Alecsandri. — Statu'a lui Michaiu Vitezulu in Bucuresci (cu ilustratiune). — Od'a ostasiloru romani, Penesiu Curcanulu, Sergentulu, Pastorii si Plugarii, Sóre de érna, Capitanulu Romano, Fratii Ideri, poesii de V. Alecsandri. — Templulu dieitiei Isis in Egiptu (cu ilustratiune). — Victoru Emanuelu (cu portretu). — Cele patru mari rase. — Balada, de C. Cristescu. — Femeia. — Constantinu Negruzzi (cu portretu). — Descantece din Bucovina, de S. Fl. Marianu. — Visita intr'o mina de carbuni din Belgi'a de Iosifu Popescu. — Principele Sergiu de Leuchtenberg (cu portretu). — Conferintiele Ate-

neului romanu din Bucuresti in anulu 1878. — Prea multa chibzuiala noroculu ti-lu desbara, proverbu propagatu de Theocharu Alexi. — Vasilie Alecsandri (cu portretu). — Generalulu Loris-Melikoff (cu portretu). — Unu aforismu, parafrasatu de Teocharu Alexi. — Regele Humbertu I. (cu portretu). — Doine poporale din Bucovin'a, de S. Fl. Marianu. — Viéti'a lui Onufriu, romanu de Theoch. Alexi. — Domnulu si Dómn'a Romaniei in resboiulu din 1877/8 (cu portretu). — Copil'a Basarabiei, poesia de unu studentu din Basarabi'a. — Manevrela artileriei romane la Calafatu (cu ilustratiune). — Gorilulu, dupa Brehm, de I. C. Tacitu (cu ilustratiune). — Lupte intre animale selbatice (cu ilustratiune). — Igienea: Camer'a de culcatu, — Tigani cu locuinte statornice in Transilvani'a (cu ilustratiune). — Conversatiune, de Iosifa Popescu.

Statistica. Varietati: O scena miscatóre in spitalulu militariu. — Lupt'a unui papagalu cu unu paiangine. — Femeile montenegrine ducendu proviantu ostasiloru dela frontiera (cu ilustratiune). — Osmanupasia. — Drapelulu lui Mahomeda. — Viéti'a miraculoasa. — Balonu uriasiu. — Balonu cu torpile. — Music'a la espositiunea din Parisu. — Espositiunea din Parisu. — Telefonulu in serviciulu amorului. — Decoratiuni teminine. — O ideia originala. — Pastorit'i'a italiana (cu ilustratiune). — Trofeele armatei rusesci. — O noua Pompea. — Pescele-faclia. — Milalu bucharianu. — Unu omu preservatu de arsura. — Furnicile turbate. — Unu rege poetu. — Unu orasiu mortu langa Tasckentu. — Singularitati aritmetice. — Centralulu lui Voltaire. — Femeile columbiane. — Pentru femei. — Cifrele catoru-va averi din Englitera, dupa registrele fiscului. — Neintielegerea (cu ilustratiune). — Bibliografia.

Abonamente (à 8 fl. pe auu; 4 fl. 40 cr. pe 6 luni, 2 fl. 40 cr. pe 3 luni, se mai primescu inca trimitiendu-se d-loru abonati noi toti numerii, completu dela inceputulu anului curentu.

Din Istori'a resbelului din Orientu, sau luptele Romaniloru, Rusiloru, Muntenegriniloru si Serbiloru cu Turcii de Dim. A. Laurianu, P. Manliu si D. Mironu in Bucuresti avemu sub ochi si fasciculu alu III-lea cu portretulu eminentelui patriotu românulu si barbatu de statu Ioanu C. Brateanu, cu ale lui Hobart pasia si principele Nichitia. Pecatu numai, cà ilustratiunile se lucra asia de reu in Bucuresti.

Cartile scrise si publicate in limb'a nóstra nationale se multiescu neincetatu asia, cà diarielu nóstre aru potea prea bine se si deschida rubric'a permanenta pentru Bibliografia, déca spatiulu lor nu aru fi asia de strimtat, mai alesu in acésta epoca maréti'a, ce sémena cà va fi decisiva pentru multe popóra, pana candu omenimea va scrie anulu 1900,

séu póte si mai curendu. — Mai alesu cartile scolastice pentru scóle si institute de diverse categorii se inmultiescu in proportiune respectabile. Cate ne venira la mana in septemanile din urma, le inregistramu aici.

Isagogia, adeca introducere in cunoscinti'a cartiloru santei scripturi, de dr. Ilarionu Puscariu, protosincelu arhiepiscopescu, asesoru consistorialu si profesoru seminariulu. Sibiu, tipariulu tipografiei archidieceesane 1878, formatu 8-vo mare, pagine 238, tipariu curatu. In pretatiunea sa scurta dara simburósa, auctorulu arata, care este scopulu acestui studiu. S'ar' insiela inse celu care luandu-se dupa titlulu scientificu elinescu alu cartiei, ar' crede cà ea ar' tolosi numai pretiloru; din contra, Isagogi'a e tórté instructiva pentru ori-ce omu, christianu séu nu, care voiesce se cunósca sacrele scripturi. Isagogi'a domnului Puscariu sta in 2 sectiuni, dintre care I-a se desface in 2 parti, éra a II-a in 4. Are si unu adaosu: „Liniamente generale din istori'a bisericeii crestinesci.“ Pretiulu 1 fl. 50 cr. séu 3 franci.

Ne fiindu noi competenti in materia teologica, lasamu propri'a recensiuene a acestei carti indispensabile mai alesu pentru preóti, in grija barbatiloru de specialitate. —

O nobile si salutaria rivalitate se manifesta la noi pe terenulu pedagogiei. Aci avemu indata vreo siese produse mai noue, care vediura lumin'a in lunile din urma.

Carticic'a didactica Religiunea crestina pentru scólele elementarie de ambe sexe, a dlui profesoru gimnas. Ioanu Popea dela Brasiovu, o mai anuntiaseram. De atunci ne mai venira:

Istori'a naturala, manualu didacticu pentru scólele poporale romane, de Ioanu Tuducescu inventatoriu in Lipov'a. Cuprinde: Zoologi'a, Botanic'a, Mineralogi'a. Aradu 1877. Formatu 8-vo. pag. 37. Pretiulu 20 cr.

Elementariu pentru clasa antania a scóleloru poporali, de Solomonu Munteanu. Aprobatu de comisiunea scolastica archidieceesana. Editiunea a V. Blasiu 1878. Tipografi'a Seminarului gr. cat. Proprietate a tipografiei. 8-vo pag. 79. Pret. 23 cr. tip. limpede.

In scurtu timpulu va esi de sub tipariu opulu: Manualu asupra procedurii in cauzele mai menunte procesuali civile (Art. de lege XXII, 1877) scrisu pre sém'a poporului romanu, in specie pentru judecatoriele comunale de Iosifu Popu, jude cerc. reg.

Pretiulu prenumeratiunei este 80 cr. Prenumeratiunile se trametu francate la adres'a: Römer & Kamner tipografi in Brasiovu.

Dupa 10 exemplare se da unulu gratuitu.